

ÎNCHEIERE

11 aprilie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele completului, judecătorul – Valeriu Doagă
Judecătorii – Tamara Chișca-Doneva, Iuliana Oprea

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de reprezentantul Ministerului Justiției, Iulian Găinaru, și de reprezentantul lui Andrei Talpa, avocatul Serghei Mocanu împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 05 decembrie 2017,

adoptată în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Andrei Talpă împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului cauzat,

c o n s t a ț ă:

La 29 martie 2017, avocatul Serghei Mocanu a depus cerere de chemare în judecată în numele lui Andrei Talpa împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului cauzat.

În motivarea acțiunii a menționat că, la 05 martie 2013, Andrei Talpa a depus în Judecătoria Râșcani, mun. Chișinău cerere de chemare în judecată împotriva societății cu răspundere limitată „Indart”, prin care a solicitat rezolvirea contractului de prestări servicii încheiat la 05 mai 2011 și încasarea din contul acesteia în beneficiu său a sumei de 62 209,41 de lei cu titlu de reparare a prejudiciului material; a sumei de 504 euro cu titlu de penalitate; a sumei de 200 000 de lei cu titlu de reparare a prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

Relevă reprezentantul reclamantului că, litigiul inițiat în baza cererii de chemare în judecată nominalizată a fost examinat în primă instanță și finalizat prin emiterea hotărârii din 30 iunie 2015. Însă, fiind contestată în ordine de apel, hotărârea primei instanțe a fost întocmită integrală doar în luna decembrie 2015.

Opinează că, din vina colaboratorilor instituțiilor subordonate statului, și anume magistraților, personalului tehnic al instanțelor judecătorești și colaboratorii Centrului Național de Expertize Judiciare din cadrul Ministerului Justiției s-a târăgănat examinarea cauzei în termen rezonabil.

Astfel, consideră că, prin durata excesivă a procesului de peste 3 ani și 11 luni, a fost încălcat dreptul reclamantului Andrei Talpa la examinarea cauzei într-un termen rezonabil.

Subsecvent, invocă faptul că, prin încălcarea dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei menționate supra, statul urmează să-i reparare reclamantului prejudiciul cauzat prin această încălcare. Astfel, indică faptul că, în condițiile speței, repararea prejudiciului se manifestă prin constatarea încălcării dreptului subiectiv al reclamantului la examinarea în termen rezonabil a cauzei intentate împotriva SRL „Indart” și încasarea din contul SRL „Indart” în beneficiul lui Andrei Talpa a sumei de 62 209,41 de lei cu titlu de reparare a prejudiciului material; a sumei de 504 euro cu titlu de penalitate; a sumei de 200 000 de lei cu titlu de reparare a prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată în sumă de 1 210,95 de lei.

La fel, afirmă că, prin prisma dispozițiilor art. 2 alin. (6) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 în coroborate cu prevederile art. 1398, 1422, 1423 din Codul civil, urmează a-i fi reparat, din contul bugetului de stat, prejudiciul moral pentru neexaminarea în termen rezonabil a cauzei nominalizate, care-l estimează la suma de 2 000 de euro.

În drept, acțiunea este întemeiată pe prevederile art. 6 CEDO; art. 8, 11, 14, 1398, 1399, 1422 și 1423 din Codul civil; art. 32 alin. (2) din Legea nr. 793 din 10 februarie 2000 contenciosului administrativ; și Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Solicită admiterea acțiunii; a constata încălcarea dreptului subiectiv al reclamantului Andrei Talpa la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile intentate la acțiunea sa împotriva SRL „Indart” cu privire al rezolvirea contractului de prestări servicii încheiat între el și SRL „Indart” la data de 05 mai 2011; încasarea din contul SRL „Indart” în beneficiul lui Andrei Talpa a sumei de 62 209,41 de lei cu titlu de reparare a prejudiciului material; a sumei de 504 euro cu titlu de penalitate; a sumei de 200 000 de lei cu titlu de reparare a prejudiciului moral, a sumei de 1210,95 de lei cu titlu de compensare a cheltuielilor de judecată; încasarea din contul bugetului de stat în beneficiul reclamantului Andrei Talpa a sumei de 2 000 de euro cu titlu de reparare a prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 4 000 de lei.

Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani), prin hotărârea din 06 iulie 2017 (f.d. 47-48, 52-64), a admis parțial acțiunea.

A constatat încălcarea dreptului subiectiv al reclamantului Andrei Talpa la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile intentate la acțiunea sa împotriva SRL „Indart” cu privire la rezolvirea contractului de prestări servicii.

A încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Talpa Andrei suma de 300 de euro convertiți în valută națională, conform cursului BNM la data executării hotărârii, cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin încălcarea dreptului subiectiv la examinarea în termen rezonabil a cauzei.

A încasat de la bugetul de stat în beneficiul lui Talpa Andrei cheltuielile de asistență juridică în mărime de 3 000 de lei.

În rest, a respins acțiunea ca neîntemeiată.

În consolidarea soluției adoptate, prima instanță a invocat dispozițiile art. 4, 5 alin. (1), 6, 118 și art. 130 din Codul de procedură civilă; art. 4 din Constituție; articolul 6 § 1 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale; art. 2 alin. (1), (2) și (6), 4 alin. (2) și (3) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești; și art. 14 alin. (1), 1422 alin. (1), 1423 din Codul civil.

Referitor la circumstanțele speței, instanța inferioară a reținut că, cauza examinarea căreia se pretinde a fi într-un termen excesiv, nu este una complexă, deoarece obiectul acestuia rezultă din Legea privind protecția consumatorului.

Cu privire la comportamentul participanților la proces și a autorităților naționale (judecătorești), s-a notat că, examinarea cauzei a fost amânată din cauza participanților la proces, atât din partea reclamantului cât și din partea pârâtului, iar în legătură cu neprezentarea reclamantului în una din ședințe cererea de chemare în judecată a fost scoasă de pe rol, ulterior, fiind repusă pe rol în legătură cu admiterea cererii reclamantului de anulare a încheierii de scoatere a cererii de pe rol.

La fel, prima instanță a remarcat că Ministerul Justiției nu a probat perioada redactării hotărârii și transmiterii cauzei instanței de apel, or, din raportul prezentat de instanța de judecată privind respectarea termenului rezonabil de examinare a cauzei rezultă că hotărârea primei instanței a fost pronunțată la 30 iunie 2016, cererea de apel a fost depusă la 19 iulie 2017, iar cauza parvenind în Curtea de Apel doar în data de 06 decembrie 2016.

Succesiv, s-au apreciat ca fiind nejustificate argumentele precum că judecătorii Curții de Apel în perioada de vară sunt în concediu, fapt ce a dus la înregistrarea întârziată a dosarului. Or, perioada de peste 4 luni este una prea îndelungată, CtEDO învederând în practica sa că motivul amânării reținut de instanță din cauza supraîncărcării activității sistemului judecătorec constituie o încălcare a garantării termenului rezonabil enunțat de articolul 6, în măsura în care Statul nu a luat măsurile potrivite pentru a face față situației.

Cu titlu de consecință, prima instanță a constatat că litigiul, în cadrul căruia pretinde reclamantul că i s-a încălcat dreptul la judecare în termen rezonabil, nu s-a finalizat până la momentul pronunțării hotărârii asupra prezentei cauze. Prin urmare, această circumstanță constituie o încălcare a dreptului reclamantului în sensul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011.

Instanța reține, că reieșind din condițiile statuate atât de Codul civil, cât și de Legea nr.87 din 21.04.2011, raportând aceste prevederi la jurisprudența CtEDO relevantă cazului, aprecierea prejudiciului moral se face în raport cu criteriile de miză pentru reclamant, comportamentul părților, bună/reaua credința, durata neexecutării și altele. În acest context, s-a reținut că, în speța principală cerințele reclamantului au fost respinse prin hotărârea Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, din 30 iunie 2016, deși cauza încă se judecă în ordine de apel.

Așadar, prima instanță a conchis că suma de 300 de euro este suficientă pentru acoperirea prejudiciului cauzat lui Andrei Talpa prin neexaminarea în termen rezonabil a acțiunii civile, iar în rest pretenția urmând a fi respinsă ca neîntemeiată.

Cu titlu subsecvent, prin prisma art. 94 și 96 din Codul de procedură civilă, pornind de la mărimea pretențiilor care urmează a fi admise în speță, instanța inferioară a considerat necesar de a compensa parțial de la bugetul de stat în beneficiul lui Andrei Talpa cheltuielile de asistență juridică în mărime de 3 000 de lei, pe care le consideră necesare, reale și rezonabil în condițiile speței.

Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 05 decembrie 2017 (f.d. 88, 89-101), a respins apelul declarat de Ministerul Justiției; a admis apelul declarat de Andrei Talpa și a modificat hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) din 06 iulie 2017 în partea cuantumului prejudiciului moral, majorându-l de la 300 de euro la 1 000 de euro, în rest, menținând hotărârea primei instanțe.

Întru fortificarea soluției adoptate, instanța de apel a apreciat ca fiind exagerată suma de 3 000 de euro solicitată de Andrei Talpa cu titlu de compensare a prejudiciului moral, iar suma adjudecată de instanța de fond în mărime de 300 de euro ca fiind insuficientă pentru compensarea echitabilă a prejudiciului moral cauzat. Astfel, instanța de apel a conchis că suma de 1 000 de euro corespunde caracterului și gravității suferințelor cauzate lui Andrei Talpa prin neexaminarea în termen rezonabil a cauzei civile.

La 08 februarie 2018, reprezentantul Ministerului Justiției, Iulian Găinaru a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 05 decembrie 2017, prin care a solicitat admiterea recursului; casarea deciziei recurate și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii (f.d. 106-109).

În motivarea recursului invocă interpretarea în mod eronat a legii și menționează că, instanțele de fond nu au luat în considerație argumentele reprezentantului Ministerului Justiției precum că, potrivit raportului motivat prezentat de Curtea de Apel Chișinău privind respectarea examinării cauzei, în speță, a fost respectat cu strictețe dreptul părților la examinarea în termen rezonabil a cauzei. Mai mult decât atât, prin încheierea din 24 decembrie 2013 s-a dispus numirea expertizei tehnico-merceologică, astfel, procedura pe dosar fiind suspendată.

Opinează că la dispunerea încasării sumei de 1 000 de euro, cu titlu de reparare a prejudiciului moral, instanța de apel a dat o apreciere eronată normelor de drept și a aplicat eronat jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

La 12 martie 2018, reprezentantul lui Andrei Talpa, avocatul Serghei Mocanu a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 05 decembrie 2017, prin care a solicitat admiterea recursului, modificarea parțială a deciziei recurate și a hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) din 06 iulie 2017 în partea cuantumului prejudiciului moral, majorându-l până la suma de 2 000 de euro, precum și în partea compensării cheltuielilor de asistență juridică, majorând această sumă până la 4 000 de lei (f.d. 116-118).

În motivarea recursului invocă interpretarea și aplicarea greșită a normelor de drept material. În acest sens menționează că, la stabilirea cuantumului prejudiciului moral prima instanță și instanța de apel nu au ținut cont de practica CtEDO care în cazuri similare a acordat cu titlu de daune morale sume de la 600 de euro până la 3 000 de euro. Or, la stabilirea acestui quantum, instanțele inferioare urmau să se conducă atât de practica CtEDO cât și de Recomandarea CSJ nr. 6 care indică că pentru fiecare an de întârziere a examinării cauzei, instanța urmează a încasa cu titlu de prejudiciu moral suma de 600 de euro.

Examinând temeiurile recursurilor în raport cu materialele cauzei civile, completul de admisibilitate al Colegiului civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursurile sunt inadmisibile, din următoarele motive.

Articolul 431 din Codul de procedură civilă consemnează în alineatul (2) că, asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

(2) Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

(3) Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

a) pricina a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;

b) pricina a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;

c) în judecarea pricinii au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;

d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;

e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;

f) hotărîrea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(4) Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(5) Temeiurile prevăzute la alin.(3) se iau în considerare de către instanță din oficiu și în toate cazurile.

În conformitate cu art.433 din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care:

a) recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4);

b) recursul este depus cu omiterea termenului de declarare prevăzut la art. 434;

c) persoana care a înaintat recursul nu este în drept să-l declare;

d) recursul se depune în mod repetat după ce a fost examinat.

Conform art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărîrii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Ab initio, instanța de recurs consideră că, în speță, căile de atac au fost demarate în interiorului termenului legal, deoarece din materialele cauzei nu poate fi stabilit momentul comunicării deciziei Curții de Apel Chișinău din 05 decembrie 2017, însă, aceasta a fost expediată participanților la proces prin scrisoarea de comunicare a actului de procedură cu numărul de ieșire 269 din 05 ianuarie 2018 (f.d. 162), iar cererile de recurs au fost depuse la 08 februarie 2018 și respectiv 12 martie 2018, fapt confirmat prin amprenta sigiliului aplicată pe primele file a cererilor de recurs (f.d.106, 116).

Completul de admisibilitate apreciază ca fiind lipsite de substanță și care nu pot fi acceptate alegațiile conținute atât în cererea de recurs depusă de reprezentantul Ministerului Justiției, Iulian Găinaru, cât și cele conținute în cererea de recurs depusă de reprezentantul lui Andrei Talpa, avocatul Serghei Mocanu. Or, conform prevederilor art. 437 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs trebuie să fie dactilografată și trebuie să cuprindă esența și temeiurile recursului, argumentul ilegalității deciziei atacate, solicitările recurentului, propunerile respective.

Analizând memoriul cuprins în cererile de recurs, completul de admisibilitate evocă faptul că argumentele invocate în acestea (f.d. 106-109, 116-118), în esența lor, sunt similare alegațiilor înserate în cererile de apel (f.d. 75-77, 65-66 recto-verso). Astfel se deduce că cererile de recurs *de facto* sunt o transpunere a motivelor din cererea de apel.

Prin urmare, acestea nu pot fi reținute de către completul de admisibilitate, deoarece recursul împotriva deciziei instanței de apel este o cale de atac de drept, vizând în exclusivitate legalitatea actului de dispoziție contestat.

La acest capitol, instanța de recurs atestă că în cererile de recurs formulate, atât reprezentantul Ministerului Justiției, Iulian Găinaru, cât și reprezentantul lui Andrei Talpa, avocatul Serghei Mocanu nu au evidențiat memoriul ilegalității și netemeinicii deciziei recurate, limitându-se doar la reiterarea unor circumstanțe care au fost supuse examinării în ordine de apel.

În acest sens, urmează a se evidenția faptul că nu este suficientă simpla expunere a circumstanțelor factice ale cauzei, fiind necesară motivarea recursului cu indicarea motivelor de nelegalitate pe care se întemeiază, precum și dezvoltarea lor. Motivarea recursului înseamnă nu doar exprimarea nemulțumirii față de actul de dispoziție pronunțat în apel, ci expunerea tuturor motivelor pentru care, din punctul de vedere al părții, instanța a pronunțat o hotărâre neîntemeiată. Aderent, recursul nu se poate limita la o simplă indicare a textelor de lege, condiția legală a dezvoltării motivelor de recurs implicând determinarea greșelilor anume imputate instanței de apel, o minimă argumentare a criticii în fapt și în drept, precum și indicarea probelor pe care se bazează.

Astfel, este de menționat că dezvoltarea recursului trebuie să cuprindă o motivare corespunzătoare, în sensul arătării cu claritate a acelor critici care, circumscrise fiind motivelor de recurs îngăduite de lege, sunt de natură a învedera nelegalitatea hotărârii.

Ca urmare, necorespunderea recursurilor exigențelor prestabilite în art. 437 alin.(1) din Codul de procedură civilă și care nu conțin esența și temeiurile, argumentul ilegalității actului de dispoziție atacat, precum și propunerile respective,

constituie temei de inadmisibilitate a recursurilor în cauză.

În această ordine de idei, instanța de recurs constată că, argumentele invocate în cererile de recurs, în esența lor, pot fi încadrate în temeiul prevăzut de art. 386 alin.(1) lit.b) din Codul de procedură civilă, aplicabil doar procedurii de apel și nu se regăsesc în art. 432 din Codul de procedură civilă, aplicabil recursului. Ba mai mult ca atât, acestea au fost deja supuse examinării și aprecierii juste de către instanța de apel prin prisma art. 130 din Codul de procedură civilă, fiindu-le oferite concluziile de rigoare și nu urmează a fi reiterate în ordine de recurs.

Ipozezele relevate certifică în mod clar caracterul lipsit de substanță al recursurilor declarate, deoarece reprezentantul Ministerului Justiției, Iulian Găinaru și reprezentantul lui Andrei Talpa, avocatul Serghei Mocanu nu au invocat niciun argument plauzibil în vederea justificării ilegalității deciziei instanței de apel. Astfel, se evidențiază caracterul declarativ al recursurilor, deoarece sunt lipsite de conținut și desprind simplul fapt al dezacordului reprezentanților recurenților cu soluția dată de instanțele inferioare, precum și lipsa temeiurilor legale de declarare a recursului.

În acest sens, completul reamintește că în jurisprudența sa, Curtea Europeană a precizat că dreptul de a fi auzit în combinație cu dreptul la un recurs efectiv sunt în primul rând chestiuni de reglementare în dreptul intern și este în principiu, competența instanțelor să evalueze motivele de admisibilitate a unei cereri de acest tip (*Doorson împotriva Olandei, 26 martie 1996, §67*). La acest capitol instanța de recurs reține că recursurile declarate de reprezentantul Ministerului Justiției, Iulian Găinaru și reprezentantul lui Andrei Talpa, avocatul Serghei Mocanu nu s-au bazat exclusiv pe chestiuni de drept, ce ar cuprinde încălcări esențiale sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural, iar ca urmare nu corespund cerinței de a fi „efectiv”, fiind lipsite de șanse de succes și nu sunt capabile să ofere îndreptarea situației din decizia recurată.

Subsidiar, completul de admisibilitate relevă că reprezentanții recurenților au depus prezentele cereri de recurs după ce Ministerul Justiției și Andrei Talpa au avut posibilitatea de a fi auziți de o instanță de fond și de o instanță de apel, fiecare dintre care a avut deplină jurisdicție (a se vedea mutatis mutandis „*Levages Prestations Services*” împotriva Franței, cererea nr.21920/93 din 23 octombrie 1996, §48-50).

Prin urmare, instanța de recurs apreciază că recurenților le-a fost asigurat dreptul de acces la o instanță și dreptul de a fi auziți combinat cu dreptul la un recurs efectiv. De fapt, în cazul când nu există suspiciuni privind încălcarea echității procedurii din perspectiva art. 6 §1 din CEDO, rezultă că participanții au reușit să pună în discuție în fața instanțelor toate observațiile și raționamentele pe care le considerau necesare în vederea apărării punctului său de vedere (*Blücher împotriva Cehiei, cererea nr.58580/00 din 11 aprilie 2005, §65-67*)

Din considerentele menționate și având în vedere faptul, că instanța de apel a examinat cauza sub toate aspectele, a verificat și a apreciat corect probele prezentate, a aplicat și interpretat elocvent normele de drept material și procedural, iar argumentele invocate în recursuri nu se încadrează în temeiurile prevăzute de art.432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă, completul de admisibilitate al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de

Justiție, în unanimitate, ajunge la concluzia de a considera recursurile declarate de reprezentantul Ministerului Justiției, Iulian Găinaru și reprezentantul lui Andrei Talpa, avocatul Serghei Mocanu împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 05 decembrie 2017, în baza art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, ca fiind inadmisibile.

În conformitate cu art. 431 alin. (2), art. 433 lit. a) și art. 440 din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, –

d i s p u n e :

A considera inadmisibile recursurile declarate de reprezentantul Ministerului Justiției, Iulian Găinaru și reprezentantul lui Andrei Talpa, avocatul Serghei Mocanu împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 05 decembrie 2017, adoptată în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Andrei Talpă împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului cauzat.

Încheierea este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele completului,
judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Iuliana Oprea